

Йордан Йовков

Вражда

Като се връщаше от града, Татар Христо забеляза, че отпред на пътя се белее нещо. Приличаше на бохча, изгубена от някого. Веднага той спря каруцата си, слезе и докато завързваше юздите за климията, за да не мърдат конете, мислеше си:

„Колко съм искал да намеря ей тъй е пари. Де късмет де! Дано е парици... Дано са множо...“

Той тръгна с широки крачки към бохчата, но не бързаше. Искаше му се да се побави, да се порадва, че е пари, страх го беше пък, че ако не е, ще му стане мъчно. Поогледа бохчата и я подигна: лека беше. Ако е пари, книжни са, злато не е. Не можеше да се види какво има вътре, защото освен бохчата, имаше обвивка от вестник. Татар Христо махна бохчата, разкъса с пръст вестника и какво излезе? – Едно бомбе. И то не черно, а кафяво. Наистина ново беше, малко носено, но все пак бомбе и нищо повече.

Ядосан, Татар Христо замахна да пухне бомбето на земята, но се спря. Онзи, който беше изгубил това бомбе, че го е турил в бохча – иди-дойди, но защо пък го е обвинил и във вестник? Таз магия пък каква е? Да не би да има скрито нещо вътре в шапката? Той прегледа хастара, обърна кожата наоколо – имаше нагънати хартии, навярно бомбето е било голямо. Ако има пари, тук ще са, каза си Татар Христо. Трябва да се прегледат тия хартии една по една.

Тъкмо в тая минута отзад по шосето задрънка каруца и толкоз по-скоро дойде, колкото Татар Христо беше по-залисан. Той се обарна: беше най-върлият му враг, Консула. За да не разбере какво прави, Татар Христо се обърна гърбом и както държеше бомбето в едната си ръка, с другата тъпчеше хартиите в джеба си. Все пак Консула го видя, обърна се веднъж, дважд и трижд, след туй шибна конете и с голям трясък замина по шосето.

Татар Христо извади хартиите, разгъна ги и най-внимателно ги прегледа. Нищо нямаше. Пак се ядоса и пак поиска да удари бомбето в земята, но беше пийнал и за да си отмъсти, загдето беше се излъгал, сне калпака и нахлупи бомбето на главата си. Както си беше пълничек, червен, той знаеше как ще изглежда, позасмя се и доволен, развеселен, седна в каруцата си и тръгна.

Едвам сега той погледна напред и видя, че Консула беше се отбил от шосето и караше тъй бързо, че конето му все се мятаха в галоп.

„Страх го е да не го настигна – каза си Татар Христо. – Ами! Да не съм луд да го гоня...“

С Консула те имаха стара вражда. Най-напред бяха се поскарали,

когато Консула беше го подмамил да идат да вадят имане в един чужд двор в Чамурлий. Нощно време беше, стопанинът ги усети, стреля и тъй ги изплаши, че от много бягане Татар Христо се разболя и лежа болен два месеца. После дойде друга случка. Консула беше не само иманяр, но и ходеше на лов – без билет, с една стара ръждясала пушка. Татар Христо също беше авджия. Под Сираковата мелница имаше един гьол, където понякога прелитаха диви юрдечки. Веднъж Консула, след като се беше скитал напразно из къра, излезе на баира над мелницата и видя, че в гьола, тъкмо в средата, беше кацнала една дива юрдечка. Той се смъкна долу, кри се, присламчва се, пълзя. Най-после екна страшен гръм и ехото го повтори няколко пъти. През дима Консула видя, че юрдечката беше се превърнала възник във водата, със сгърчени крака нагоре. Докато мислеше как да я извади, току пред него из тръстиката изскочи Татар Христо и без да го погледне, бързо-бързо започна да тегли с две ръце един капан. Дърпаше капана, а юрдечката идеше към него. Сега Консула разбра какво беше направил! Татар Христо имаше една опитомена юрдечка, която връзваше в гьола, за да примамва дивите. Като извади юрдечката, той я попреметна из ръцете си, разбра, че е убита, остави я на земята, че като грабна пушката си, че като ревна:

– Мюрето ми уби!... Хаймана! Ще те убия! Кръвта ти ще изпия! Що̀ го уби? Хайдук!

Тъй държеше чифтето си опряно на гърдите на Консула: очите му бяха като на луд. Добре, че се случиха наблизно хора, та ги разтърваха, инак кой знай какво щеше да стане. Оттогаз насетне в мировото съдилище в града се започна зарад юрдечката едно дело, което постоянно се отлагаше и нямаше край. За него знаеха всички и когато видеха, че в града е дошел Татар Христо или Консула, казваха им:

– Ще грачи ли пак юрдечката?

– Ще грачи.

И днес „юрдечката беше грачила“ и по настояването на Консуловия адвокат делото пак се отложи. Татар Христо не се ядосваше, защото смяташе, че Консула е в ръцете му, а, от друга страна, когато дойдеше в града по делото, гледаше да си свърши и някоя по-важна работа.

Като стигна до Пчеларово, той се отби в кръчмата да си почине. Влезе с бомбето на глава и като видя, че хората се заглеждат в него и се подсмивват, каза:

– Намерих го на пътя. В една бохча беше. Аз рекъх, че е пари, ама не излезе пари. Затуй пък ще го нося. На инат ще го нося, докато се скъса...

Той поприказва със селяните, изпи една-две чаши вино. По едно време каза:

– Една хайта има в наше село. Васил Консула се казва, не е ли минавал оттука?

– Мина, преди малко мина. Ама не спря. Мина замина като вятър.

Татар Христо се усмихна. Виждаше се, че Консула му е взел страха, както трябва. В следното село, Мусубей, той пак попита за Консула. Каза му същото: Консула минал-заминал, без да спира. Карал бързо.

И наистина никога Консула не бе морил тъй немилостиво конете си. Като сгигна в къщи, той остави каруцата на жена си и без да слуша натякванията ѝ, че конете са само пяна, че треперят и едвам се държат на краката си – тръгна към кръчмата, ухилен, нетърпелив, цял изпълнен с онуй, което знаеше. Щом го видяха от две-три страни му извикаха:

– О, Василе! Добре дошел!

– Е, какво... Гракна ли юрдечката?

Васил се хилеше.

– Остави ти юрдечката – каза той. – Знайте ли какво има? Татар Христо намери пари. На пътя ги намери, до Каралезката чешма. Видях го, като ги тъпчеше в джеба си... Все хилядарки. Много пари, ей!...

– Как тъй... какви пари?

– Знам ли? Може да ги е изгубил някой. Може пък и да е претрепал някого – каза Консула и се позасмя. – Една гражданска шапка държеше в ръцете си. Коя е таз шапка? Да докаже. На когото е шапката, негови са парите. Да каже де е човека...

– Хайде, Василе... Татар Христо не е такъв чилик...

– Не е ли? За пари като е... за пари чилик и баща си убива.

В кръчмата се случи и кметът Алекси. И той слушаше, но още не беше се обадил.

– Бе я чакайте! – обади се един. – Пари ли кайш, Василе? Ами че одеве беше тук Манолаки, от чифлика. Като взе да се пипа по едно време, да се тюкка. „Няма ми парите – кай. – Парите съм си изгубил. Два-найсет хиляди лева. Няма ги.“

– Видя ли? – рече Консула. – Аз какво ви казвам.

Намеси се кметът:

– Е, какво стана с Манолаки?

– Търси в себе си, обърна всичките си джобове – няма. Гледат и в кабриолета – няма. „Ще ида – кай – в чифлика да видя.“

– Те ще са. У Татар Христа ще са тез пари.

– Таз работа трябва да се разбере – каза кметът. – Атанасе – извика

той на общинския стражар, – като дойде бай Христо, да го заведеш в общината. Моментално! „По заповед на кмета – ще речеш – си арестуван.“ Толкоз. Ще го държиш в общината, докато дойда аз. Разбра ли?

– Разбрах, господин кмете.

Кметът излезе. Селяните погълчаха още за тая случка, после едни си отидоха, други останаха. Стъмни се. За Татар Христа позабравиха, толкоз повече че Консула беше излязъл, за да разправи новината другаде. По едно време в кръчмата току се показва Татар Христо, зачервен, усмихнат, с бомбето на глава. Зачуди се, че никой нищо не му казва. Само го гледат и се подсмиват.

– Какво ме гледате? – рече той, като седна. – Не ми ли харесвате капелата? Намерих я на пътя. В една бохча я намерих. Аз рекох, че е пари, а то... ще я нося напук. Какво?... Хубава шапка, здрава...

– Какъв се втилява – рече някой. – Ами парите, парите...

– Какви пари?

– Дето си ги намерил. Консула ни разправи нас.

– Какви пари? – попита пак Татар Христо.

– Дванайсет хиляди лева си намерил. Какво се правиш на кмет. Консула те видял, като тъпчеш хилядарките в джоба си.

Татар Христо почервения като рак. Той искаше да удари по масата, да извика, колкото глас има, че всичко туй е лъжа, но от яд устата му като че се сковаха. Пък и в същата минута Атанас стражарят дойде до него и му каза:

– Бай Христо, ела с мене в общината. По заповед на кмета си арестуван.

– Какво?... Аз... че какво... защо...

Атанас помисли, че той се противи, и го датътри – в кръчмата гръмна смях. Татар Христо понамести с два пръста бомбето си – още по-голям смях. Той разбра, че за всичко това е виновен Консула, стисна зъби и не каза нищо повече. Някой излязоха на вратата на кръчмата и още се смееха, като го гледаха как върви с бомбето си пред Атанас.

Половин час по-късно кметът Алекси излезе от дома си и тръгна към общината, но при Филиповата кръчма срещу него се зададе един кабриолет със силни, хубави коне.

– Алекси! – извика някой и кабриолетът спря. – Тебе търся.

Беше Манолаки, собственикът на чифлика край границата.

– Какво има, бай Маноле?

– Търсих те в общината, Алексе. Запрели сте един човек зарад мене, да го пуснете. Аз моите пари ги намерих. Дал съм ги на сина си, на

Марка, и съм забравил. Пуснете човека, не е крив.

– Е, щом е тъй... Няма ли да слезеш, бай Манолце?

– Не, имам си работа. Сбогом, Алексее!

Кабриолетът с хубавите коне замина и се скри в тъмнината, а Алексее влезе в общината. Мина се още половин час и оттам излезе Татар Христо. Отби се не във Филиповата кръчма, а при дядо Василия. Не погледна никого, никого не поздрави. И без туй в кръчмата имаше само двама-трима души. Татар Христо си заръча ракия, гледаше навъсено пред себе си и мълчеше. Като изпиеше чашата си, подръпваше ту единия, ту другия си мустак или понатисваше бомбето на главата си. Все тъй мълчешката той стоя доста. И доста пи.

Когато вече беше си платил и станал, дядо Васил му каза:

– Какво, Христо? Ти май пообра паяжината в мазата?

Татар Христо и сега нищо не каза, но когато беше вече прекрачил прага, изведнъж се повърна.

– Дядо Василе! – извика той. – Виждаш ли таз глава? Виждаш ли таз шапка? Докато таз шапка седи на таз глава, онзи багабонтин, Консула, ще го гоня! До девет рода ще го гоня. Ще го съдя!

– За кое, за юрдечката ми? – кротко рече бай Васил.

– Не! Той уби мюрето ми – то е друго. Аз сега разбрах, че той мене е искал да убие. Аз ще го докажа със свидетели. Аз ще го пхна в тюрмата.

Той тръгна и пак се върна.

– Пък и сега да ми падне в ръчиците, още сега ще му видя сметката.

Ще му откъсна главата като на стиче...

Той замина и още стъпките му не бяха заглъхнали, от другата страна на кръчмата хлътна като лисица ухилен Консула.

– Брех, че сърдит! – рече той. – Пръщи!

– Да бягаш! Да те не види! – рече дядо Васил. – Пази се, че както ти се закая...

– Ба! – рече Консула. – Аз не ме беше страх от него, когато носеше капак, че сега ли ще ме е страх, като е турил туй цилиндро. Я ми дай една ракия!

Ухилен, доволен, че беше ядосал Татар Христа, както трябва, Консула седна да пие ракията си.

КРАЙ

Източник: Словото

Набиране: екип на abc дизайн, Иван Иванов, Essme или Елина Мирчева

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“,
С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7858>]